



ELŐFIZETÉSI ÁRA:  
 EGÉSZ ÉVRE . . . 16.— K | FÉL ÉVRE . . . 8.— K  
 NEGYED ÉVRE . . . 4.— K

FŐSZERKESZTŐ:  
 DR. BISCHITZ-BÉLA  
 ÜGYVÉD.

SZERKESZTŐSÉG ES KIADÓHIVATAL:  
 BUDAPEST, V., SAS-UTCA 20.  
 TELEFON 108-00.  
 HIRDETÉSEK mm. SZÁMITÁSSAL DIJSZABÁS SZERINT.

## A salak hőjének értékesítése.

A modern ipari termelésnek jeliszava: mennél többet és mennél olcsóbbat termelni.

Az éles verseny akaratlanul is rákényszeríti az iparvállalatokat a legszigorubb gazdaságosságra.

A nagy üzemnek jellemző sajátossága, hogy nagy nyereséget biztosíthat, de ezt a nagy nyereséget csakis úgy lehet ma már elérnünk, ha a termelés minden fázisában nemcsak gazdaságosan, hanem a legezigorubb takarékoságot fejtjük ki és minden eddig elveszettnek hitt anyagot igyekszünk valamely uton-módon hasznosítani.

A vaskorban élünk. Ennek a fémnek gyártásán nőtt fel mai technikánk és a vasgyártás olcsósága vagy drágasága érzékenyen érinti úgy magán, mint közgazdaságunkat.

Az utóbbi időben igen sok kísérlet történt arról, hogy a vas- és acélgyártásnál elvesző hőt valami módon hasznosítsák és a vas- és acélgyártást ezzel is olcsóbbá tegyék.

A nagyolvasztókhoz szükséges kox előállítását oly módon eszközlik legújában, hogy a koxkemencékben melléktermék gyanánt ammonium sulphátot és benzolt kapnak, amelyet kitűnően lehet értékesíteni s amely a régi koxkemencékben teljesen elveszett.

A nagyolvasztók koxának ilyen előállításával s a melléktermékek értékesítésével jelentékenyen olcsóbb lett a vasömlesztés.

Jelentékeny mennyiségű fűtőanyagot lehet ma már megtakarítani azzal, hogy a torokgázokat fölhasználják kazántüzelésre, vagy pedig gázgépek hajtására.

Azonban a modern vasgyártásnál még igen sok tér nyílik az elpocsékolódó anyagok és energiák kihasználására.

Újában a salak hőjének kihasználására tetek érdekes kísérletet. Az évi salakmennyiséget kétszázmillió tonnára lehet becsülni s ha most a nagyolvasztóból kiömlő salak hőfokát 1500° C-ra tesszük, fogalmunk lehet arról a nagy hőmennyiségről, amely a salak kihűlésével elvész.

Sir Lowthian Bell már jó ideje kísérletezett

Middlesborough-i olvasztóműveinél, hogy a salak hőjét valami módon értékesíteni tudja. Azonban ezek a kísérletek az akkori technika kezdetleges eszközei miatt nem jártak jelentősebb eredménnyel.

Az alacsony nyomású gőzturbinának föltalálásával azonban több reménnyel biztattak a salak hőjének kihasználására irányuló kísérletek.

A kísérletek Bell testvérek Clarence vasműveinél több éven át folytak és a szabadalmi jogot a Slag Power Company tartja kezében a részvények ötven százalékának tulajdonjogával.

Az első idea az volt, hogy az izzó salakot közvetlenül a nagyolvasztóból bocsátották a vízzel telt tartályba s az így képződött alacsony nyomású gőzt közvetlenül használták föl turbinahajtásra.

Ezzel az egyszerű eljárással azonban sok legyőzhetetlen nehézség járt együtt. A gőzzel ugyanis nagymennyiségű hidrogén és kénhidrogén fejlődött, amely megakadályozta a kellő vacuum képződését, amely szükséges a turbina hatályos működéséhez. Lassan ezt a nehézséget legyőzték.

A másik akadály az volt, hogy egy bizonyos mennyiségű finom kén volt a gőzben, amelyet lehetetlennek látszott belőle eltávolítani. A gőzben lévő kén megrongálta a turbina lapátfogazatát és eltömte a gőzátboesató nyílásokat.

További akadály volt ennek a direkt eljárásnak, hogy az izzó salak vízbeömléséténél egy tajtékeszerű anyaggá habzott, amely a vízben uszott és nem sikerült azt a vízben sem leüleptíteni, sem pedig attól elválasztani.

A sok sikertelen kísérlet után fölhagytak a direkt gőzfejlesztés módszerével és végül a Kestner féle evaporátor segítségével fejlesztettek tisztá gőzt.

A módszer a következő: Az izzó salak a nagyolvasztókból egyenesen egy gyűjtőbe kerül, amelyben merőleges tengely körül négy lapát forog, amely a vizet állandó forgó mozgásban tartja.

Amint a salak a gyűjtő nyílásán beesik, saját esésének sebessége folytán a vízszin alá esik és

mielőtt abból felemelkednék, az áramló víz a gyűjtő zárt részébe sodorja.

Egy elevátor azután felemeli a salakot és a gőzgenerátor egy második bezárt részén dobja keresztül. Ekkor már a salak teleszivja magát vízzel, lesüllyed; azután egy második elevátor összegyűjti és belefordítja a várakozó szállító edényekbe.

A piszkos gőz a gyűjtőből az evaporáló készülékbe jut, amely már a turbinában fő használt tiszta gőzt fejleszt i.

Rézsalaknál a második elevátor nem szükséges, mert ez a salak nem uszik a vízszínen, hanem azonnal lesüllyed.

Ami a gőztermelés mennyiségét és költségét illeti, meg van állapítva, hogy 1000 kgrm kohósalak 740 kgrm vizet képes elgőzíteni és kísérletekkel bebizonyították, hogy 1 kgrm salak 550 caloria hőt tartalmaz. Ilyen módon 1000 kgrm salak, 25% hővesztéséget feltételezve, 500 kgrm gőzt képes fejleszteni.

Kísérletek bizonyítják, hogy az evaporátor 91% hatásfokkal dolgozik. Ha azonban csak 80%-os hatásfokot veszünk föl, az 1000 kgrm salaktól fejlesztett 500 kgrm piszkos gőzből 472 kgrm tiszta gőz marad a turbina számára.

Ha egy lóerőre 13 kgrm gőzt veszünk, az evaporátor 36 lóerőt ad minden 1000 kgrm salak után.

A rézsalak kisebb hőt tartalmaz, mint a vas-salak. Egy kilogramm rézsalak 318—350 caloria hőt ad, azért az előbbihez hasonló számítással 1000 kgrm salak 281 kgrm tiszta gőzt ad, amely a turbinában egyenlő értékű 21 lóerővel.

Ma a salakban lévő hő majdnem minden olvasztónál fölhasználatlanul vész el, azonban a főt kiszámított erő sincsen ám teljesen ingyen.

Mindenekelőtt számításba kell venni a szükséges gépberendezés költségét és a működtetéséhez szükséges munka árát.

A kísérletek alapján történt becslés szerint egy ilyen 1000 k. w.-os berendezésnél 75% os megterhelésnél 1 k. w.-t energia 3·2 fillérbe kerül.

Egy magasnyomású gőzzel dolgozó turbinánál, amelynél a gőzt olyan szénnel fejlesztik, amelynek tonnája 17 korona 40 fillérbe kerül, 1 k. w.-t energia előállítására 4·8 fillérbe kerül.

A gazdaságosság, a megtakarítás ekként a salakhővel dolgozó gépberendezésnél k. w.-tonként 1·6 fillér lenne.

Az említett energiamennyiség esetében, a változott föltét mellett, a megtakarítás évenként 103.200 korona volna.

Meg van állapítva, hogy a gőzgenerátor és az evaporátor fentartási költsége nagyon kicsiny.

Mint hogy a salak egyenesen a vízbe ömlik és a gépberendezéssel csak 100° C hőjű gőz jön érintkezésbe, az sincsen kitéve a nagy hőmérsékülönbségek káros behatásának.

Az is be van bizonyítva, hogy a fejlődött gázok nem támadják meg kártékonyan az evaporátor oldalfalát és csöveit, föltéve, hogy azok tisztán vannak tartva.

A mi vaskohászatunk, úgy tudjuk, a termelés olcsóságát és a modern gépberendezéseket tekintve, versenyez bármely modern vaskohászattal.

Ha azonban különösen a balkáni piacokon versenyképesek akarunk maradni, meg kell ragadnunk minden új eljárást; amelynek segítségével gazdaságosabban; olcsóbban termelhetünk.

Egyik cikkünkben hazánk szénkicsével foglalkozva, a szénnel való szükséges takarékosagra hívtuk fel olvasóink figyelmét.

Most megismételjük újra ezt az intelmünket.

Kiméljük a szenet!

Kitűnő kohómérnökeink pedig nézzenek utána, hátha a kohósalak hőjéből egy tekintélyes mennyiséget a mi nagyolvasztóinknál is vissza lehetne nyerni.

Ez némileg redukálhatná az amugy is egyre növekvő termelési költségeket.

*Egy kohómérnök.*

## Gázok kiüzése öntött acélnemekből.

### I.

A fémek, ötvözetek és különösen öntött acélnemek gázokat zárnak magukba, melyek a fémkezeléshez alkalmazott olvasztó- és finomítóberendezések üzemétől, valamint a kezelés folyamán végbemenő vegyi behatásoktól erednek

Az öntött fémekben előforduló gázok a következők: nitrogén, hydrogén, szénmonoxyd és széndioxyd. Ezen gázok az öntött fémekkel nem képeznek állandó vegyületeket, hanem azokban csak oldott állapotban vannak jelen. Oldott állapotban pedig csakis a légköri levegő nyomása alatt tartatnak meg és ezen oldott állapotnak egyensúlyi állapota kétféle módon zavarható meg: vagy az öntött fém tömörségének fokozása, vagy a légköri nyomás csökkentése által.

A tömörségnek tisztán természetes növekedése az, melyek a fémek megmervedését kíséri; ha az öntött

# Luftfilter

baut als **G. A. Schütz**  
 besondere Maschinenfabrik  
 Spezialität Abt.: Luftfilterbau  
**Wurzen, Sa.**

fémek megsziárdulnak és kihülnek, összehuzódnak. Ezen térfogatcsökkentés folytán az oldott gázok nyomása nagyobbodik mindaddig, míg ezen nyomás a küllevegő nyomásánál nem nagyobb; ettől a pillanattól kezdve az oldott gázok szabadabbá lenni törekednek. Ebben az esetben az oldott gázok sohasem távoznak el teljesen, hanem a megmerevedett és hideg fémekben mindig jelentékeny mennyiségű gáz marad elzárva, még akkor is, ha a fémet vörös izzásig mechanikai uton komprimáljuk. Ezzel szemben, ha az öntött fém megömlesztett állapotban van, az oldott alakban lévő gázokat teljesen elvonhatjuk azáltal, hogy a légköri nyomást az öntött fém fölött csökkentjük és ezen nyomást legalább egy mm. higanyállásig kisebbitjük.

Az új eljárás célja a fémekből, ötvözetekből és acélnemekből nemcsak azokat a gázokat kiűzni, melyek a fém utólagos kihülése folytán kiszabadulnak, hanem azon gázokat is melyek olvasztókemencékben vagy finomító berendezésekben a megolvadásnak alávetett bármilyen fém, ötvözet vagy acél ingótaiban hideg állapotban elzárva maradnak; ezeket a gázokat a fém-ből, az ötvözetből vagy az acélból akkor vonjuk ki, mikor ezek még megömlesztett vagyis azon kedvező állapotban vannak, melyeknél a gázok könnyen kiűzhetők.

Ily módon a fémek, ötvözetek és acélnemek ingótaikat vagy öntvényeit az említett gázoktól teljesen megszabadítjuk, miáltal az ingotok igen nagy tömörséget és egyenletességet nyernek. Ezáltal az ingotokon keletkező buborékokat és hólyagokat megszüntethetjük, ami természetesen igen fontos.

Az eljárás abban áll, hogy a fémekben, ötvözetekben elzárt gázokat már akkor üzzük ki, amikor azok még megömlesztett állapotban vannak és miután a kezelés folyamán finomítás és a kívánt összetétel végzett szilárd, cseppfolyós vagy gáznemű anyagokat már beadagoltuk. A megömlesztett állapotban lévő fémek gázait akként távolítjuk el, hogy a fémek, ötvözetek vagy acélnemek fölött a teoretikusnál körülbelül 1 mm.-rel gyöngébb vákuumot létesítünk. Ezen majdnem teoretikus vákuum behatása alatt megömlesztett fém-ből, ötvözetből vagy acélból a gázok magas hőmérséklet mellett távoznak.

(Folyt. köv.)

## HAZAI HIREK.

### Előfizetési felhívás.

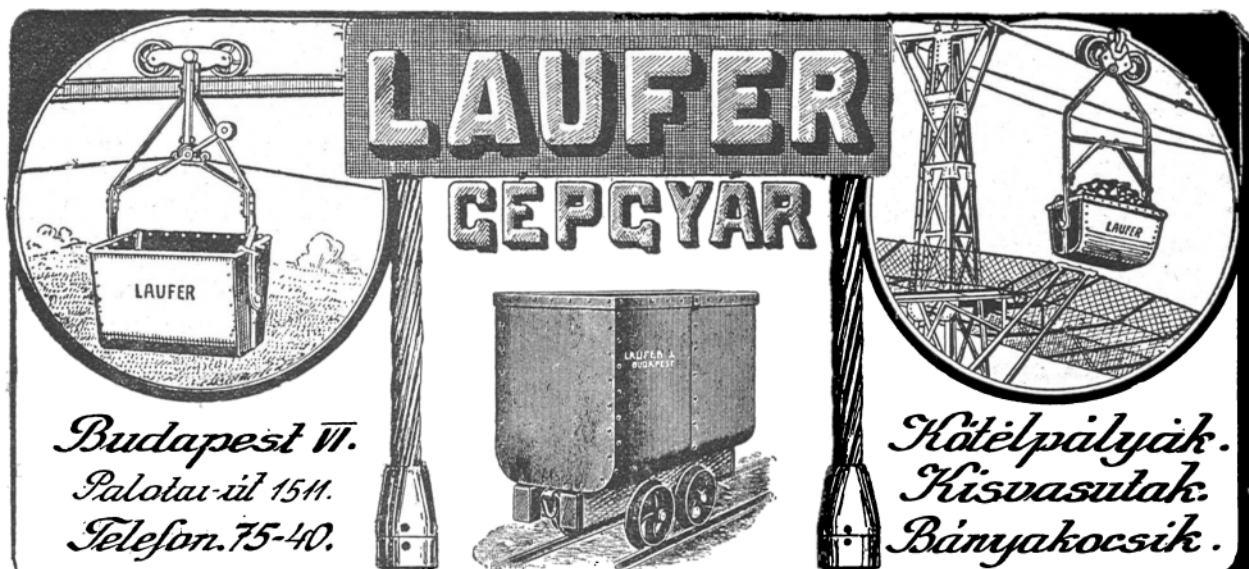
*Felkérjük azon tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetése e hó végével lejár, hogy b. előfizetésüket a küldött befizetési lap felhasználásával meghosszabbítani sziveskedjenek, nehogy a lap további szétküldésében fennakadás történjék.*

**Probstner Alfréd nyugalomban.** A pénteki napilapok közlik a hírt, hogy Probstner Alfréd miniszteri tanácsos, aki a pénzügyminiszteriumban a kincstári bányászati üzemek, vasművek osztályának volt főnöke, nyugalomba megy. Probstner csak félesztendővel ezelőtt látott nagy buzgalommal a bányászati ügyek vezetéséhez, amikor Mály Sándor tanácsos nyugalomba vonult.

**Pausperl Károly** m. kir. bányakapitány folyó hó 25-én, hivatalos ügyben néhány napra Brennebergbe utazott.

**A Kolozsvári Kőszénbánya Részvénytársaságról** a lapok téves információ alapján közölték, hogy a vállalat a gazdasági válság, rossz üzletemet miatt kimondotta a felszámolást. Illetékes helyen érdeklődve azt az értesülést nyertük, hogy ez nem felel meg a valóságnak, mert a felszámolás kimondásának oka tisztán új tőkeszerzés és névváltozás miatt történt. A régi cég új neve Szurduki Kőszénbánya R. T. lesz s ennek hivatalos publikálása 1—2 héten belül meg fog történni. Az új tőkére azért volt a bányavállalatnak szüksége, mert különböző új beruházásokat kell ez évben eszközölnie.

Nevezetesen az Egyesült Villamosági és Gépgyár R. T. cég által új villamosteletet létesített Szurduk központtal s 6000 Voltra feltranszformált váltakozó áramot a kiskeresztesi bányatelep érintésével a 7 és fél km. távol fekvő szalonapataikai bányatelepre vezette s az üzembehelyezés már meg is történt. A szurduki gépházban egy új 240 lóerős Wolf-féle félstabil gőzgépet állított fel, úgy hogy most már mindhárom telep elegendő árammal van ellátva. Az 1910. évben épült Szurduk—Kiskeresztes között egy 3200 m. hosszú Bleichert-



# LAUFER

## GÉPGYAR

*Budapest VII.  
Palota-ut. 1511.  
Telefon. 75-40.*

*Kötelpályák.  
Kisvasutak.  
Bányakocsik.*

rendszerü kötélpálya. Ezen kötélpályának 3100 méterrel való meghosszabbítását a szalonai bányatelepig már szintén elkezdették s előreláthatólag ez év őszén helyezik üzembe.

A szalonapataikai bányatelepen a bányaszállítás, légvezetés, vízszivattyúzás miatt egy — egyelőre — 90—95 méter mélyre tervezett akna mélyítését kezdték el s már 40 méter mélységig haladtak.

A kiskeresztesi bányatelepen 4 darab 6 családos munkáslakóházat építettek s így 24 bányászcsalád nyer ismét elhelyezést a bányatelepen.

A szalonapataikai bányatelepen 2 darab 6 családos munkáslakás, új üzemi iroda s rendelőhelyiségek s egy mérnöki lakás épült.

Ez évben az új bányavállalat több mint félmillió korona értékű új beruházást létesít s az előhajtásokat is nagy munkaerővel folytatja, mert az eddigi évi 3000 kocsi rakomány helyett az 1915. évben 6000 kocsi, 1916. évben 10 000 kocsi szén telelése van előirányozva.

**Új bányaadományozások.** A borsodi szénbányák részvénytársasága a miskolci m. kir. bányabiztosságnál Borsod vármegye sajószentpéteri járásában Sajószentpéter községben eszközölt *barnaszénfeltárássra* egy kettős és két egyszerű bányamértékű „Laura” védőnévű bányateleknek s két határköznek adományozását kérte. Ebben az ügyben a befejező adományozási tárgyalást május hó 14-én tartották meg.

Ugyancsak a fenti cég Borsod vármegye sajószentpéteri járásában Sajókazincz, Barczika és Sajóivánka községek határában bemutatott *barnaszénfeltárássra* a miskolci m. kir. bányabiztosságnál egy-egy négy kettős bányamértékből álló „Lajos és Béla” védőnévű bányateleknek adományozását kérte, amelyek tárgyában az adományozási végtárgyalást május hó 28-án tartották meg.

Ifj. Galán György mucsoni lakos, Borsod vármegye edelényi járásában, Mucsony község területén, a Nagypart, Cseresalja és Tatárka nevű határrészben, *barnaszénfeltárássra* a miskolci m. kir. bányabiztosságnál négy kettős bányamértékből álló és „Kossuth Lajos” védőnévű bányateleknek s három határköznek adományozását kérte, amelyek bányajárási tárgyalását és befejező, adományozási végtárgyalását együttesen március hó 10-én tartották meg.

Ezen új adományozásokat illető határozatát a jövő hóban fogja meghozni a bányakapitányság.

**Segédvájás engedélyezési bejárás** Az I. cs. kir. Dunagőzhajózási társaság mecsekszabolcsi bányagondnoksága Mecsekszabolcs község határában segédvájás engedélyezését kérelmezte szabad területen ott lévő bányászata légvezetésének céljaira. A segédvájás ügyében tartandó helyszíni tárgyalást a pécsi m. kir. bányabizottság folyó évi július hó 6-kiára tűzte ki.

**A Dobsinai rézművek r.-t. bányavállalat** dobsinai bányászata üzemének fejlesztésére Dobsinán a vasúti állomás közelében nagyobb szabású villamos központot és egy rézkohót szándékozik felállítani. A különböző tervek most vannak átdolgozás alatt. E tervek szerint nemcsak a kohó, ennek környéke és a rézművek üzeme részére termelné a villamos központ a szükséges áramot, hanem a Gölnic folyó völgyében levő ércelőkészítőmű üzemét is ellátná villamos erővel.

**Új üzemi berendezések.** A borsodi bányatársulat rudabányai bányagazgatósága a miskolci m. kir. bányabiztosságnál a rudabányai ércrakodó-telepen létesítendő, vasbeton érctartály engedélyezését kérelmezte. A m. kir. bányabiztosság a folyó évi május hó 25-én tartotta meg az üzembiztosági feltételek megállapítását célzó, előzetes műszaki szemlét.

Az érctartó ca 20.000 q vasérc befogadására fog szolgálni s a Polyánka nevű rakodó állomás talpnívója között épül, 23 m. magasságú és 14 m. szélességű terjedelemben s öt darab 2—2 m. szélességű, ércöltő rekeszt fog magában foglalni. A tervezett érctartónak az lesz a rendeltetése, hogy benne egy vonatrakomány ércmennység állapotban készletben tartható legyen s így a Polyánka állomás különben lefoglalt, ércszállító kocsiit, a tetemes munkaanyag és idővesztéssel járó, rakodási feltorlódástól mentesítse s a kiürített kocsikat azonnal a tulajdonképeni bányauzem rendelkezésére bocsáthassa. Az érctartót magyar vállalkozó cég Pittel és Brausewetter beton, hid és mélyítő részvénytársaság, budapesti cég magyarországi anyagból, tatabányai betonból építi.

**Villamosközpont üzemengedélyezése.** A Dunagőzhajózási társaság Úszögön létesített nagyszabású villamos központja elkészülvén, ennek engedélyezési eljárása a pécsi bányabiztosság részéről folyamatban van.

**Modern feltárási munkálatok.** A Heinzelmann-féle „Hisnyóvízi vasgyár bányatársulat” a Nándrás község határában fekvő felsőmagyarországi hőszemléteinek átfektetése után a területen intenzív kutatási műveleteket indított meg. E kutatások sikerrel jártak, úgy, hogy a bányavállalat az ércék gazdaságos lefejtése és mélyebb szintű teljes feltárása céljából egy altáró telepítését tartotta szükségesnek. Az altáró előre hajtása a megállapított tervezet szerint és modern elektropneumatikus furógépekkel történik. E vidék vasérc gazdasága alapos reményt nyújt arra, hogy ott egy virágzó bányászat létesüljön.

**A sajjóházi ércelőkészítőtelep fejlesztése.** Tudósítónk jelenti: A m. kir. bányakincstár rozsnyórupnai bányauzemének fokozatos fejlődése természetesen maga után vonta, hogy a sajjóházi ércelőkészítőtelep is megfelelően fejlesztessék. A termelési és szállítási bányauzemhez mértén tehát még négy új vasúti sínpart építenek, hozzáfogtak továbbá a tervezett ércmosóművi berendezés, valamint husz pörkölő kemence felépítéséhez. E beruházások alapját képezik annak az akciónak, amely a sajjóvágyi vasércbányászat nagybőnművű fellendítésére irányul.

**A rozsnyórudnai vasbányászat fejlesztése.** A m. kir. bányakincstár a rozsnyórudnai vasércbányászata üzemét szolgáló sajjóházi Lukács László altáró befejeztével s az egyidejűleg eszközölt feltárással és fejtésre való előkészítések után, az egész termelési üzemet ezen altáróra óhajtja koncentrálni. Ezért több új bányauzemi berendezés létesítését kezdték meg. A Gyulatórói szintről az altáró szintre közlekedő s ellensúlyal működő vakaknát építettek; szerelés alatt áll a Vilmostárói bányászat üzeme céljaira szintről az altáró szintre közlekedő villamos üzemű szállító akna, ezenkívül több új külszíni üzemi berendezés és épület kerül kivitelre. Kisajátítás útján megszerzett mintegy 32 holdnyi területet, amelyen egyelőre 10 kettős munkáslakház építése tételt

folyamatba. A szállítási üzemnek modern alapokra való helyezésével kapcsolatban a fejtési üzemet is fejlesztette, amennyiben a bányászat hat munkahelyén Flottmann-féle furókalapácsokkal dolgoztat.

**A bányakincstár sikeres feltárása.** A m. kir. bányakincstár Jolsva város határában a várostól mintegy 2½ km. távolságra, a tulajdonát képező hradek-hegyi bányászat területén kívül szép eredménnyel kutatott vasércere. A barnavasérc és vaspatót tartalmazó telep vonulata irányában mintegy 50 méterre van feltárva s ércartalma dusabb a vidék legjobb ércénél.

**Kvarchomoktelep Nagykürtösön.** Balassagyarmat közelében, Nagykürtös község határában mintegy 40 millió m<sup>3</sup> kvarchomokra akadtak. A kvarchomok kovasav-tartalma 98:09—99:02 százalék között van, vasoxid-tartalma pedig mindössze 0:03—0:05 százalék, tehát teljesen alkalmas üveggyártási célokra. A telep kiaknázására a kürtösi erdőipar r.-t. rendezkedik be.

**Uj földgázforrás.** Temerin délbácskai községben három héttel ezelőtt ártézikut furásába fogtak. Kedden 400 méter mélységben Sós Károly kutfurómeister földgázra bukkant; az előtörő gáz a furót 9 méter magasra lökte fel. A községi előljáróság jelenést tett az illetékes hatóságoknak.

**A Földtani Intézet nyári munkája.** A Földtani Intézet megkezdte az ország területén az évenként szokásos geológiai felvételeket. Először az agrogeológusok kezdték meg munkájukat, akik ebben az évben Erdély átnézetes térképképet készítenek el. Ezenkívül folytatja az intézet a felsőmagyarországi reambulációs felvételeket is, amelyeket az intézet geológusainak szakszerű vezetésével az intézet külső munkatársai végeznek. Az ország különböző részein a következők végzik a felvételeket: Treitz Péter és Horusinszky Henrik főgeológusok vezetésével Balleneyger Róbert és László Gábor geológusok Erdélyben jelenleg Marosvásárhely környékén dolgoznak. Halaváts Gyula főgeológus Nagyszében környékén, dr. Posevitz Tivad r. Szepesi-ló környékén, dr. Papp Károly Hunyad megyében, dr. Pálfi Mór főgeológus Beányes környékén, dr. Liffa Aurél és Wendl Aladár geológusok Nagyszében környékén, tegdi Róth Károly, dr. Schröter Zoltán Szilágymegyében, Maros Imre és dr. Vigh Gyula Felsőmagyarországon, s végül dr. Kadic Ottokár és dr. Vogl Viktor geológusok Horvátországban végezik a felvételeket. Az intézet igazgatója, dr. Lóczy Lajos egyetemi tanár, revideálja a felvételeket, aki már körülbelül két hónapja meglátogatja az ország különböző területén dolgozó geológusokat és utmutatással látja el őket.

**Talajsüppedés a fővárosban.** A Zárda-utca 50. számú földszintes ház közep része e hó 19-én hirtelen beomlott és a ház alatt egy 6—8 méter széles, ugyanolyan hosszú és 12 méter mély üreg keletkezett. A hatóságok részéről bizottság ment ki a Zárda-utca 50. számú házba, hogy megállapítsa a földsüppedés okát. A bizottságban Szalay Sándor dr. kerületi előljárós kívül Pirovits Aladár fővárosi műszaki tanácsos, Windhager Ferenc fővárosi mérnök, Michnay Árpád bányabiztos, Mészáros Antal, a vízművek főmérnöke, Föhlich rendőrfogalmazó, Dittrich Ferenc úszótöltőt, László Gábor dr. geológus, Eperjessy Béla főmérnök és Pritz György dr. előljárósági mérnök vett részt. A tűzoltókkal kötélen acetilénlámpák mellett Windhager bányamérnök és László Gábor dr. geológus is leszállt a mélységbe. Néhány percig tartózkodtak ottan és megállapították, hogy a mélység körülbelül 12 méter. Konstatálták azt is, hogy a ház jelenlegi pincéje alatt

régebben egy másik pince lehetett, amelynek oldalait a földalatti víz meglazította. A régi pince bedől és így természetesen a feletle levő új pince is lesüllyedt. Odalent egy körülbelül negyven centiméter felületű ovális mélység van, amelynek torkolata lefele a hegy irányában tart. A bizottság jezy ökönyvet vett fel és kijelentette, hogy a ház egyelőre nem lakható, renoválni kell és a földalatti nagy hatalmas üreget cementtel kell betömni.

**Közgyűlések.** A Szénkereskedelmi Részvénytársaság július hó 10-én rendkívüli közgyűlést tart, amelyen a felügyelő-bizottságot megválasztják ki, illetve választják meg. — A Magyar keramiai gyár részvénytársaság július hó 4-én Budapesten tartja rendes évi közgyűlését. — A Magyar Brikettgyár Részvénytársaság július hó 11-én tartja IV. évi rendes közgyűlését.

**Sztrájk Komlón.** A folyó évi június hó 15-én d. u. a komlói kincstár kőszénbánya munkásai 16 kivételével sztrájkba léptek, mire okot közvetlenül 3 az előléptetésekre állítólag mellőzött munkás sérelme okozta. A június hó 16-án tartott munkásgyűlésen a pécsi szociáldemokrata pártszervezet titkára a munkásokat a munkába való visszatérésre rábeszélte, mire 17-én valamennyien újra felvették a munkát, kérelmeiket pedig, melyek tulnyomólag béremelésre vonatkoznak, írásba fogvalva a komlói bányahivatal vezetőségének átadták, mely azokat a miniszteriumhoz felterjesztette és pedig nagyobb részben pártolólág.

**A pécsi sztrájk.** A Dunagőzhaj zási társaság bányaműveinél duló sztrájk megszüntetése végett a kir. bányabiztos hivatals helyiségében újabb békéltető tárgyalást kísérelt meg, melyen ugy a bányagazgatóság, mint a munkásság képviselői megjelentek. A tárgyaláson a munkások előadták kívánságaikat, mire a bányagazgatóság rögtön megadta a választ.

Bár a bányagazgatóság a béko megköthetése végett hajlandónak mutatkozott 12, vissza nem veendő munkás társasági befizetéseit sajátjából fedezni, s a bányabiztos ágnál a tárgyalás napja előtt megjelent pécsi szociáldemokratapárt vezetője ezen alapon a békét megköthetőnek jelezte, a munkások kívánságainak érdemei részben való teljesítésének, a bányagaz-

**KOVÁCSOLT VAS**

**RUHASZEKRENYEK**



**MAGYAR SZELLŐZŐ MŰVEK**

Telefon József 26-56. **BUDAPEST, VII., ARÉNA-ÚT 80.**

ga'óság részéről tett kötelező ígéret előnére, június hó 21 én Mecsekszabolcs-on tartott munkás-nyilvános sztrájk folytatását határozták el a munkások. A bányában dolgozó munkások körülbelül 1/5-e azonban továbbra is leszállott a bányába, s számuk lassan bár, de állandóan növekedik.

**Cégjegyzési hírek.** Az *Orsova Duna-tölgyesi bányák részvénytársaság*, székhelye Budapest. A vállalat tárgya: vasérc, kőszén, mész és egyéb a törvényes engedélyek alapján bányászható bányatermékek kitermelése, feldolgozása, értékesítése, mészégetés, aszfaltlisztgyártás, nyersvastermelés s mindaz, ami a bányaiüzem közebe tartozik. A vállalat lapidőkéje 600.000 K, az első igazgatóság tagjai *Hoffman Imre, Kádár János és Pauer Ferenc*. — *Kolozsvári kőszénbánya részvénytársaság fel-számolásban*, főtelep Páris, fióktelep Szurdok. A magyar-oroszországi fióktelepre vonatkozóan *Lécher Henri* kikeresztes-teti felszámolói minőségét és cégjegyzési jogosultságát bejegyezték. — *Boszniai szénipari részvénytársaság* Zág-rádban Új igazgatási tagok *Onilio Vianello* és *Vilhelm Geipl*.

## ✂ KÜLFÖLDI HIREK. ✂

**A külföldi szénpiacról.** A rajna—westfáliai szénpiac helyzete a lefolyt év első felében kedvező volt. A bányáknak elég rendelésük volt a kereslet különösen az első hónapokban olyan élénk volt, hogy a rajna—westfáliai szénszindikátus a széntermelést szabadabbá tehetette. A szén és brikett eladási viszonyai szintén nagyon kedvezők voltak s ez a helyzet az év harmadik negyedéig tartott, míg ellenben a pírshénnél már a második negyedévben volt hanyatlás észlelhető. Lassanként a szén irányzata is ollanyhult, úgy hogy az év vége felé az üzlet menete már vontatott volt. Az üzemet mindjobban redukálni kellett s végül már a munkások egy részének elbocsátása is napirendre került.

Hivatalos adatok szerint a *német birodalom széntermelése* a lefolyt évben ismét jelentősen emelkedett, amennyiben 1442 millió tonnával volt nagyobb, mint a megelőző évben. Termeltek kőszént 191,511.154 tonnát és barna szenet 87,116.343 tonnát. A pírshéntermelés 1913-ban 32,167.716 tonnát tett ki, a megelőző évi 29,141.070 tonnával szemben. A rajna westfáliai szénszindikátus kerületében a lefolyt évben összesen 101,652.297 tonnát termeltek a megelőző évi 93,811.963 tonnával szemben, úgy hogy az emelkedés 836 százalékos.

A német szénkivitel is emelkedett 1913-ban, még pedig mintegy 3 millió tonnával, amennyiben összesen 34,573.514 tonnát vittek ki az előző évi 31,135.057 tonnával szemben. Legtöbbet, vagyis 12,155.500 (11,015.315) tonnát Magyarországra és Ausztriába vittek ki; Német alföld 7,217.606 (6,555.642), Belgium 5,728.406 (5,368.472), Franciaország 3,242.175 (3,057.502) és Oroszország 2,103.221 (1,410.501) tonnát hozatott.

A behozatal 1913-ban a következőképpen alakult. Bohoztak Nagybritániából 9,209.543 (8,988.482), Németalföldről 510.472 (524.324), Magyarországból és Ausztriából 492.610 (474.860) és Belgiumból 315.277 (383.712) tonnát. A termelés emelkedésével a munkások száma is emelkedett, még pedig összesen 29.854 emberrel. A dortmundi főbányahivatalhoz tartozó kerületben a bányamunkások száma a lefolyt évben 408.711-re rugott. A bányamunkások bére, amely 1909. óta állandóan

emelkedett, a lefolyt évben is emelkedett. A dortmundi kerületben 1913-ban 672,208.267 márka munkabért fizettek ki, mely összegből a három dortmundi járásra 124,313.219 márka esett. Ezekben az összegekben a brikett díjak és egyéb illetékek nem foglaltatnak be. A munkabérek az év első három negyedében emelkedő irányzatot mutatnak, míg a negyedik negyedévben a hanyatló konjunkturával együtt csökkentek.

A Ruhr-vidéki szénpiac jövő kialakulására néve nagyjelentőségű a rajna-westfáliai szénszindikátus sorsai. A megújításra vonatkozó tárgyalások két irányban haladnak. Arra törekcsenek ugyanis, hogy egyrészt a szindikátuson kívül álló bányák, különösen a kincstáriak, szintén belépjenek a szindikátusba, s hogy másrészt a kohóval felszerelt bányák és a kohónélküliek között különbség kiegyenlítettessék. A pírshén kelendő-sége a lefolyt évben nem volt kielégítő. A szindikátus a termelést már az év elején 10 százalékkal redukálta, később pedig 45 százalékkal szállította le, s ha a viszonyok nem javulnak, még további redukcióra is lehet számítani. A brikett forgalma szintén csökkent ugyan, de nem olyan mértékben, mint a pírshéné, úgy hogy az üzleti eredmény általában véve nem mondható kedvezőtlennek.

*Belgium széntermelése* az 1913. évben 22,858.500 tonna volt, míg 1912-ben 22,983.460 és 1911-ben 23,125.140, eszerint tehát, bár csekély, de állandó emelkedést mutat. Belgium szénfogyasztása 27,001.300 tonnára becsülhető, az 1912. évi 26,070.600 tonnával szemben, ami 3 1/2 százalékos emelkedésnek felel meg. Legnagyobb része a fogyasztási többletnek — 551.000 tonna — az első fél-évre esik, míg a második felében, amikor már a válság majdnem minden iparágban érezhető volt, csekélyebb, de még mindig körülbelül 380.000 t. többlet mutatkozik. A szén, koks és brikett importja 10,760.000 tonnára rugott, míg 1912-ben 9,525.000 tonna volt. Ez importmennyiséggel szemben 6,077.900 tonna kivitel áll, az 1912. évi export 6,693.000 tonna volt.

A szénárak erős hanyatlása folytán a szénbányák üzleti helyzete oly kedvezőtlenül alakult és oly keveset jövedelmezett, hogy a bányák kénytelenek voltak a munkabéreket októberben 5—10 százalékkal leszállítani.

**A vaspiacról.** Dortmundi jelentések szerint a vaspiacra a javulás jelei még április havában sem jelentkeztek. A nem szindikált termékek forgalma gyöngös s az árak sehogyan sem akarnak emelkedni. Ez különösen a rudvasról és plébekekről áll. A drót- és cső-üzlet szintén gyöngös. A szindikátus megújítására kevés a kilátás. Az érdekeltek már is igyekeznek

magukat az éles verseny ellen biztosítani, mely tüvésnek eredménye a „Deutscher Drahtverband G. m. b. H.“ megalapítása is. Ehhez eddig 6 hengerdrótygyár és 35 finomítómű tartozik. Ha azonban a régi szindikátust meghosszabbítják s az a finomítóművet is felöleli, akkor az új szövetséget feloszlik. Erre azonban nem igen van kilátás. A szindikált termékek közül a nyersvas elszállítása aprilis havában ugyanakkora volt, mint márciusban. A félgymű forgalma nem mondható kielégítőnek, ezzel szemben azonban az alakvas kereslete élénkebb. A kivitel sokat szenved a délamerikai pénzügyi válság miatt és az argentinai bizonytalan viszonyok miatt. A sinnek és alakvasnak a tengerentúltra való kivitele ennek folytán csökkent. Az ércforgalom is gyöngö volt.

## DEUTSCHER BERICHT.

### INDUSTRIE UND VOLKSWIRTSCHAFT.

**Erdgasbeleuchtung.** In der Ortschaft Bázna, wo sich reiche Erdgasquellen befinden, hat man sich ernstlich mit der Ausnutzung dieser Quellen beschäftigt, indem man die ersten Versuche mit dem Gase für Beleuchtungszwecke machte. Es wurden zunächst ca 60 Lampen in Betrieb gesetzt und so der Ort erleuchtet. Die hierauf gesetzten Erwartungen haben sich voll und ganz erfüllt und gelang der angestellte Versuch in der glänzendsten Weise, so dass man in kurzer Zeit die feierliche Eröffnung dieser ersten Erdgasbeleuchtungsanlage erwarten darf.

**Petroleumforschung.** Unser Berichterstatter meldet: Im Komitate Szilágy, in der Ortschaft Ciganyi wird intensiv nach Petroleum geforscht und sind alle Vorbereitungen hierzu soweit getroffen worden, dass die ersten Bohrversuche in den nächsten Tagen beginnen dürften. Geleitet werden diese Bohrungen von einem Oberingenieur des Kolozsvärer Forschungsamtes und werden grosse Hoffnungen auf diese Bohrungen gesetzt. Der Bohrturm ist bereits aufgestellt, ebenfalls sind die sämtlichen Bohrgeräte, wie Rohre, Dampfkessel etc. an der Bohrstelle angelangt und bleibt das Resultat dieser Bohrungen zu erwarten.

**Errichtung einer neuen Kupferhütte und elektrischen Zentrale.** Die Dobsinaer Kupferwerke A. G. wird zur weiteren Ausdehnung ihres Werkes in der Ortschaft Dobsina in der Nähe der Eisenbahn-

station eine grössere elektrische Zentrale und eine Kupferhütte errichten. Die erforderlichen Pläne hierzu befinden sich bereits in Arbeit und nach diesen Plänen sollen nicht nur die Grubenwerke und die nächste Umgegend des Werkes mit Strom versehen werden, sondern mittels einer elektrischen Luftleitung sollen auch die Erzvorbereitungsanlagen, welche sich weiter ab in dem Gölnicz Flusstale befinden mit Strom versorgt werden.

**Entdeckung einer neuen Erdgasquelle.** In der Ortschaft Temerin begann man vor etwa drei Wochen mit der Bohrung für einen erdgasigen Brunnen und beim weiteren Fortschreiten der Arbeiten bemerkte der Werkmeister Karl Sós am Anfang der vorigen Woche starke Spuren von Erdgas. Es währte auch nicht lange und die Gase brachen sich mit immensen Gewalt einen Weg nach aussen und schleuderten den Bohrer 9 Meter weit hinaus. Der Werkmeister verständigte sofort die zuständigen Behörden von dieser neuen Erdgasauffindung.

**Investitionen bei einem Bergwerke.** Auf Grund mangelhafter Informationen wurde berichtet, dass die Kolozsvärer Kohlengruben A. G. infolge des schlechten Geschäftsganges die Liquidation des Unternehmens beschlossen hat. Jedoch erfahren wir nunmehr von kompetenter Seite, dass der Grund der Liquidation nur die Erwerbung von neuem Kapital und ein Wechsel des Firmennamens ist. Der neue Firmenname des Unternehmens wird lauten Szurdoker Kohlengruben A. G. und wird das neue Kapital nur benötigt, weil neue grosse Investitionen vorgenommen worden sind.

## BÁNYÁSZATI TALÁLmányOK.

Rovatvezető *Gusztáv Béla* okl. gépészmérnök.

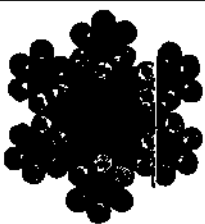
A m. kir. szabadalmi hivatalnál legutóbb az alábbi bányászati és kohászati találmányokat jelentették be:

Société Anonyme des Forges et Acieries de Huta-Bankona cég Párisban. — „Szabályozó berendezés többszörös dróthuzógépekhez vagy a munkadarabot egyidejűleg híg állapotban több szakaszban megmunkáló hengerművekhez. XII/e. oszt. 1913. május 9. Elsőbbsége 1912 május 11-ike. — Fried. Krupp Aktiengesellschaft cég Essenben. „Főleg drótkötőgép tolvazetésére szolgáló szállítópálya.“ XII/e. oszt. 1913. július 3. Elsőbbsége 1912 július 10-ike. — Rahm Hans mérnök és gyártulajdonos Mariascheinban. „Berendezés huzópadokon több rud egyidejű huzására.“ XII/e. oszt. 1913 május 2. Elsőbbsége 1912 augusztus

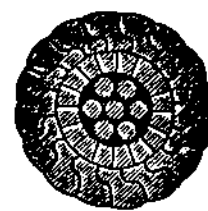
# FELTEN ÉS GUILLEAUME

kábel-, sodrony- és sodronykötél-gyár részvénytársaság

BUDAPEST, I., Budafoki-ut 13533. hrsz. — TELEFON: — 60-11, 60-12, 60-13, 60-14.



Ólomkábelek. Villamvilágítási vezetékek. Sodronykötelek. Elektrolitikus vörösréz huzalok, okonitvezetékek,   
 ♦♦♦♦♦♦♦♦ szerelvények stb. ♦♦♦♦♦♦♦♦



22 ike. — Erdős Jenő gyógyszerész Kolozsvárt. „Eljárás réztartalmu ércek vagy rézérces kőzetek kilugázására.“ XII/b. oszt. 1913 augusztus 27. — Wilshaus Károly főmérnök Düsseldorf-Gerresheimben. „Eljárás és berendezés drótnak az alakítás után való kezelésére.“ XII/e. oszt. 1913 augusztus 19. — Maschinen-Anstalt W. J. igazgató Cöln-Deutzben. „Eljárás ásványkeverékek szeparálására.“ XII/b. oszt. 1912 október 26. Elsőbbsége 1912 január 22 ike. — Brück Stephan mérnök Berlinben. „Berendezés, különösen finom szemcséjű anyagok elektromágneses osztályozására.“ XII/b. oszt. 1911 szeptember 21. — Andersson Axel G. mérnök Stockholmban. „Eljárás szulfidércnek a pörkölést megelőző kezelésére.“ XII/d. oszt. 1913 május 7.

Az osztrák szabadalmi közlöny június 15 ike számában a következő szakbavágo szabadalmi bejelentések kerültek közzétételre:

Fried. Krupp Akt.-Ges. Grusonwerk cég Magdeburg Buckauban. „Eljárás többfajta nyersanyagnak ugyanazon munkafolyamatban való mágneses osztályozására a nyersanyag útján fokozatosan erősödő mágneses térben.“ — Oberschlesische Eisen-Industrie Akt.-Ges. für Bergbau und Hüttenbetrieb cég, Gleiwitzben. „Készülék csigafurók és hasonló szerszámok részeinek egymással vagy a géppel való összerősítésére az egyik részen elrendezett ékalkalú hasítókkal és a másik részen elrendezett tolócsappal.“

A német szabadalmi közlöny június 17. számában:

Dr. Wissemann Conrad, Glesenkirchenben. „Berendezés földalatti gépies fejtszere, kiváltképen kőszén kinyerésére.“ C. Lührig N. chf. Fr. Grüppel cég, Bochumben. „Eljárás és berendezés nedves vagy száraz uton való mágneses előkészítésre.“



**Kaiser & Co. Maschinenfabrik  
Aktiengesellschaft, Cassel<sup>28</sup>**

Levélcím:

**Kaiser & Co. Maschinenfabrik, Cassel 28.**

## Sodronykötél-pályák

Függőpályák, villamos - függőpályák,  
siklók, láncpályák, szállítóberendezések.

Vezérképviselő Magyarország és Románia területére:

**KLEIN KÁROLY, mérnöki iroda, Brassó 2.**

**Weiss Mihály-utca 7-9. (1217/52)**

165749  
1914 F. IV szám.

# Hirdetmény.

## Utípodgyász és mintaböröndök elszállítása a lakásról, illetve üzlet-helyiségből.

A magyar királyi államvasutak központi menetjegyirodája (Budapest, IV., Vigadó épület) Budapestről a bel- és külföldre utazó közönségnek vasuton feladandó utípodgyászait és mintaböröndjeit szóbeli, írásbeli vagy telefon útján törített bejelentésre a székesfőváros I., II. és IV. IX. kerületeiben fekvő lakásokon, illetve üzlethelyiségekben: átveszi, azokat a felvételi helyen (Pollák B. és társa, V Sas-utca 16.) vasuti podgyázként elszámolja és a kívánt vonatokhoz, az illető budapesti pályaudvarra (keleti vagy nyugoti pályaudvarra) kiszállítja.

A fizetendő illetékek a következők:

- |  |                       |       |
|--|-----------------------|-------|
| a) utípodgyászért                        | darabonként 50 kg.-ig | 1 K.  |
| "  | " 51-100 "            | 1.50  |
| szállítmányonként                        | azonban legalább      | 1.20  |
| b) kereskedelmi utazók mintaböröndjeiért | darabonként 65 kg.-ig | 1.—   |
| ezenfelül minden megkezdett 10 kg.-ért   |                       | — .10 |

Az I. és II. kerületből történő fuvarozásért a fenti illetékek kivül minden podgyászdarab vagy mintabörönd után még 30 fillér pótilleték, szállítmányonként azonban legalább 50 fillér szedetik be.

A bejelentésnek a központi menetjegyirodában (telefon 75-15), vagy a felvételi helyen (V., Sas-utca 16, telefon 32-06) lehetőleg az elutazást megelőző napon kell történnie, mire a podgyász a reggeli vonathoz előző este, a déli vonatokhoz aznap reggel, az esti vonatokhoz pedig aznap délután a bejelentett lakásról elszállíttatik.

A podgyász felvételéről szóló hivatalos feladóvevény a felvételi helyen (V Sas-utca 16) szolgáltatják ki, mely alkalommal a mintaböröndök szállítására jogosító igazolvány bemutatandó.

A feladóvevény kívánatra a lakásban is kézbesítetik, melyért 40 fillér fizetendő.

Budapest, 1914. évi június hó.

**Az igazgatóság.**

(Utánnyomás nem díjaztatik.)

## Csáki és Herbst

műszaki nagykereskedése, bányászati és kohászati cikkek.

Budapest, V  
Országház-tér 4.